

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

**з теми: «ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ (НА ПРИКЛАДІ с. СТАРА
ЖАДОВА СТОРОЖИНЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи Geo1-M20z
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Географія)
Гладиш Віола Володимирівна

Керівник:
Мендерецький Вадим Владиславович,
доктор педагогічних наук, професор

Рецензент:
Касіяник Ігор Петрович,
кандидат географічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	7
1.1. Сутність поняття житлове середовище фермерського господарства	7
1.2. Просторові форми організації житлового середовища фермерських господарств.....	9
1.3. Правова основа проектування житлового середовища фермерських господарств.....	13
1.4. Охорона праці та правила техніки безпеки.....	16
РОЗДІЛ 2. ТРАДИЦІЙНІ ПІДХОДИ У ПРОЕКТУВАННІ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	19
2.1. Еволюція в планувальних рішеннях сільського житла	19
2.2. Планувальні традиції та елементи в українському народному будівництві.....	28
РОЗДІЛ 3. ПІДХОДИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	36
3.1. Житлове середовище як складова системи характеристик якості життя	36
3.1. Правила проектування житлових будинків та забудови фермерських господарств.....	41
3.1. Особливості проектування відособленого фермерського житлового будинку.....	50
РОЗДІЛ 4. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ІЗ УРАХУВАННЯМ ЇХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	53
4.1. Житлові будинки з торговельно-комерційними підприємствами для фермерських господарств рослинницького напрямку	53
4.2. Житлові будинки для розвинутих фермерських господарств тваринницького напрямку.....	56

4.3. Житлові будинки для складних сімей: працівників фермерського господарства, освітян і службовців.....	57
4.4. Житлові будинки для фермерських господарств та обслуговування рекреантів етнотуризму.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	69
Додаток А. Схема перспективних територій оптимізації структури житлових будинків фермерських господарств із урахуванням їх спеціалізації	69

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема житлового середовища фермерських господарств актуальна не лише в Україні, а й у високорозвинутих європейських країнах. Тепер в Україні житлове середовище фермерських господарств не задовольняє потреб мешканців, не створює умов для здійснення багатьох функцій, що виникають під час життєдіяльності. Простір забудови не використовується повністю, якість житлового середовища низька.

Людина, що проживає в такому середовищі, має зростаючу потребу простору (місця), в якому вона може реалізуватись, ідентифікувати себе з простором, у якому відбувається її життєдіяльність. Людина виступає суб'єктом просторотворення. Саме людина насичує простір функціями, які відповідають її потребам і цим наближає якість середовища проживання до своїх вимог. Проблема ідентифікації людини і простору як на локальному, так і на загальному рівнях знижена до мінімальної.

Житло є генетичним джерелом всіх функціонально-просторових перетворень житлового середовища. Як ємність, що вміщає первинну соціальну одиницю – сім'ю, структура житлового простору без зволікання реагує на зовнішні соціально-економічні перетворення, і проблеми, ще недавно актуальні для житла, стають другорядними, нормативи – тісними, склад і зв'язок приміщень – застарілими.

Будівництво житлових будинків фермерських господарств ведеться, як правило, неіндустріальними методами, що відображають індивідуальні потреби і можливості фермера. Функціональні зв'язки житлового середовища вирішуються відповідно до режиму життєвого циклу. Для таких будинків індивідуальні відхилення від логіки природного зв'язку приміщень не повинні переступати сформованих традицій, відібрали найбільш доцільні рішення, в іншому випадку будинок стане незручним і незатишним. У розподілі приміщень важливо враховувати кліматичний режим, відповідний для кожного з них. Особливості розвитку фермерських господарств відображені у професійній

профілізації житла, його зрощуванні з виробництвом, що стане більш прибутковим проектом.

Метою дослідження дипломної роботи магістра є встановлення основних підходів до проектування житлового середовища фермерських господарств на прикладі с. Стара Жадова Сторожинецької міської громади Чернівецької області.

Для реалізації поставленої мети дослідження потрібно було виконати такі **завдання**:

- розкрити сутність поняття та визначити основні просторові форми організації житлового середовища фермерського господарства;
- дати характеристику традиційних підходів проектування житлового середовища фермерського господарства;
- визначити основні принципи проектування житлового середовища фермерського господарства;
- вказати шляхи оптимізації житла з торговельно-комерційними підприємствами для фермерських господарств рослинницького напрямку;
- розглянути особливості проектування житлових будинків для розвинутих фермерських господарств тваринницького напрямку;
- окреслити деталі проектування будинків для складних сімей: працівників фермерського господарства, освітян і службовців;
- проаналізувати підходи оптимізації житла для фермерських господарств та обслуговування рекреантів етнотуризму.

Об'єкт дослідження – житлове середовище.

Предмет дослідження – проектування та оптимізація структури житлового середовища фермерських господарств села Стара Жадова Сторожинецької міської громади Чернівецької області.

Методи дослідження. При дослідженні особливостей проектування та оптимізації структури житлового середовища фермерських господарств застосовувались класичні та специфічні принципи і методи.

Серед основних принципів потрібно виділити 1) принцип оптимізації сукупності функцій; 2) принцип природно-антропогенної територіальної

сумісності; 3) принцип комплексності природокористування.

До основних методів, що застосовувались при написанні наукової роботи можна віднести: 1) метод системного аналізу, який полягав в дослідженні об'єкту як складної системи; 2) історико-еволюційний, що забезпечив вивчення аспектів виникнення, формування, закономірностей розвитку, сучасного стану житлового середовища; 3) структурно-функціональний – використано для розглядання структури та функцій досліджуваного об'єкту; 4) порівняльного аналізу; 5) методи моделювання та експериментального проектування тощо.

Наукова новизна. Для території села Стара Жадова Сторожинецької міської громади Чернівецької області вперше узагальнено, розроблено перспективну схему та запропоновано напрями оптимізації структури житлового середовища фермерських господарств.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані Сторожинецькою міською громадою для розробки програм модернізації та проектування житлового середовища фермерських господарств з метою підвищення комфорту та безпеки проживання, а також покращення їх естетичного вигляду. Отримані результати наукового дослідження можуть використовуватись для забезпечення таких навчальних дисциплін як «Ландшафтне проектування та дизайн», «Антропогенне ландшафтознавство», «Ландшафтна екологія та геоінформаційні системи» тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні положення наукового дослідження пройшли апробацію на студентській звітній конференції за підсумками якої буде опубліковано статтю.

Обсяг і структура дипломної роботи магістра. Робота викладена на 69 сторінках машинописного тексту. Складається зі вступу, чотирьох розділів, тринадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 59 найменувань та одного додатку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження щодо встановлення основних підходів до проектування житлового середовища фермерських господарств на прикладі села Стара Жадова Сторожинецької міської громади Чернівецької області дозволяє сформулювати такі висновки:

1. Під поняттям житлове середовище фермерського господарства необхідно розуміти усю сукупність природного ландшафту, житлових будинків, об'єктів побутового обслуговування, транспортних і пішохідних шляхів, елементів озеленення й благоустрою. Основні просторові форми організації житлового середовища фермерського господарства можна класифікувати на 3 групи: відкриті, напіввідкриті та закриті.

2. Житлове середовище фермерського господарства повинно чітко розділятися на зони за ознакою призначення: житлова, господарська, підсобних і допоміжних приміщень, загального користування, а також комерційно-виробнича, конторські приміщення, офіс тощо. Усі ці зони та приміщення взаємозв'язані та розташовуються відповідно до технологічних процесів фермерського господарства. Традиційні підходи проектування житлового середовища фермерського господарства відзначаються самобутністю, оригінальністю і відповідатимуть духу нашого українського суспільства, потребам людей.

3. Житлове середовище впливає на здоров'я людини, її працездатність, можливість одержання освіти, тобто є неодмінною умовою самореалізації. Сучасне життя, висуває нові додаткові вимоги як безпосередньо до самого житла так і до житлового середовища в цілому. Це зумовлює постійну потребу у модернізації та пошуку нових підходів щодо проектування житлового середовища фермерських господарств.

4. Поєднання житлового будинку фермера з торговельно-комерційними приміщеннями або будівництвом окремого магазину на території фермерських господарств набуває у світі більш широкого розповсюдження і є

перспективним і для нашої держави. Житлово-комерційну зону двору фермерського господарства можна поділити на сектори: 1) житловий, де розміщується житловий будинок; 2) торговельно-комерційний; 3) сектор відпочинку і розваг членів родини фермера з елементами благоустрою.

5. Ведення фермерського господарства є досить нелегкою, трудомісткою справою, особливо тваринницького напрямку. Це вимагає постійної присутності фермера у господарському дворі, пошуку ринків збуту, виходу на внутрішній і зовнішній ринки, пошуку покупців для отримання прибутку тощо. Для великих ферм рекомендується 4-кімнатний житловий будинок з двома офіс-кабінетами та двома гаражами, де фермер веде відповідну документацію, утримує відповідний штат фахівців з агроменеджменту, забезпечуючи їх і себе автомобільним транспортом.

6. При проектуванні будинків для складних сімей рекомендується на першому поверсі в центрі розміщувати хол і довкола нього по периметру усі побутово-обслуговуючі приміщення і бібліотека. Перший поверх є загальносімейним. Тут досить зручно взаємопов'язані кухня, їдальня, вітальня, кабінет фермера, бібліотека. На другому поверсі розташовують спальні, санвузол, ванну, гостьову, дитячу кімнату і два балкони. Враховуючи різну професійну зайнятість сім'ї, житлові та спальні кімнати розміщені ізольовано.

7. Оптимальними складовими етнотуризму є розміщення рекреантів у зручних комфортабельних будиночках із мальовничими краєвидами з вікон та балконів, харчування, основу якого складає колоритна національна кухня місцевого населення – одного чи кількох етносів, можливість знайомства з навколишніми теренами через кінні, пішохідні, водні маршрути, або із використанням підвісних канатних доріг. І при цьому в полі зору туристів-рекреантів має бути весь спектр традиційних господарювань і ремісничих занять місцевого населення – у реаліях. Цим вимогам може забезпечити перебування і проживання рекреантів етнотуризму у фермерських господарствах, які розміщені у мальовничій і привабливій місцевості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксянова Т. Ю., Козлова Л. Н., Романова А. Б., Г. А. Гапонова / Ландшафтное проектирование : Конспект лекций – Красноярск : СибГТУ, 2003. – 152 с.
2. Антанавичус К.А. Многоуровневое стохастическое моделирование отраслевых плановых решений. – Вильнюс : Москлас, 1977. – 184 с.
3. Архитектурное проектирование жилых зданий : учебник для студентов вузов / М.В. Лисициан, В.Л. Пашковский, З.В. Петунина и др. – М. : Архитектура-С, 2006. – 488 с.
4. Архитектурные конструкции / З.А. Казбек-Казиев, В.В. Беспалов, Ю.А. Дыховичный и др. – М. : Высш. шк., 1980. – 342 с.
5. Астахова Е.В., Крупа Т.Н., Череватенко М.Т. Ландшафтный дизайн. Современные решения – Х. : Клуб семейного досуга , 2009. – 320 с.
6. Афанасьев А.А. Реконструкция жилых зданий. Ч. II. Технологии реконструкции жилых зданий и застройки – М., 2008. – 415 с.
7. Афанасьев В.А. Модели поточной организации работ / В.А. Афанасьев, Т.Ф. Морозова. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский госуд. техн. универ., 2002. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://window.edu.ru/resource/582/29582/files/spbstu066.pdf>.
8. Баранович А., Баранович Л. Проектування селянських фермерських дворів та принципи їхньої організації. // Вісник Львівського національного аграрного університету: архітектура і сільськогосподарське будівництво. – 2014. – № 15. – С. 181-185.
9. Батіг А.І. Планування та організація діяльності аграрного підприємства : Посібник. – К. : Аграрна освіта, 2003. – 425 с.
10. Бауэр Н. В. Ландшафтное проектирование : учебное пособие / Н. В. Бауэр. — Тюмень : Тюм ГНГУ, 2011. — 240 с.
11. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства. Навчальний посібник. / В.І. Дробот, В.П. Мартьянов, М.С. Соловйов,

А.В. Токар, В.Й. Шиян. – К. : Мета, 2003. – 336 с.

12. Біттер О., Березівський П., Мельник В. Ефективність сільсько-господарського виробництва і рівень життя сільського населення. – Львів : ЛДАУ, 1997. – 188 с.

13. Боговая И.О., Фурсова Л.М. Ландшафтное искусство – Москва : Агропромиздат, 1988. – 165 с.

14. Вергунов А.П. Денисов М.Ф., Ожегов С.С. Ландшафтное проектирование – М. : Высшая школа, 1991. – 235 с.

15. Гончар М.Т. Экологические проблемы сельскохозяйственного производства. – Львов : Вища шк., 1986. – 125 с.

16. Гриб В.К. Техническое обеспечение процессов животноводства. – Минск : Белорусская академия, 2014. – 180 с.

17. Губернский Ю.Д., Лицкевич В.К., Губернский Ю.Д. Жилище для человека – М. : Стройиздат, 1991. – 226 с.

18. Дідик В.В., Павлів А.П. Планування населених пунктів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – Л. : Львівська політехніка, 2006. – 411 с.

19. Єрмаков О.Ю. Організація сільськогосподарського виробництва. Навч. мет. посібник. Друге видання, доп. і переробл. – К. : НАУ, 2017. – 266 с.

20. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності : Навч. посіб. / За ред. Є.П. Желібо і В.М. Пічі. – Київ : «Каравела»; Львів : «Новий Світ-2000», 2001. – 320 с.

21. Забелина Е.В. Поиск новых форм в ландшафтной архитектуре : учебное пособие – М. : Архитектура-С, 2015. – 160 с.

22. Змеул С.Г., Маханько Б.А. Типология зданий и сооружений: учеб. для вузов – М. : Архитектура-С, 2017. – 240 с.

23. Зуева И. Л. Краткий курс лекций по дисциплине «Основы ландшафтного проектирования» : учеб. пособие / И. Л. Зуева. – Ухта : УГТУ, 2013. – 227 с.

24. Казаков Л.К. Ландшафтоведение с основами ландшафтного планирования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Л.К. Казаков. –

2-е изд., испр. – М. : Издательский центр «Академия». 2008. – 336 с.

25. Казьмір П. Організація території фермерських господарств : Лекція. – Дубляни : ЛДАУ, 1997. – 32 с.

26. Книга для начинающих фермеров / А.П. Кашкаров – М. : Аквариум-Принт, 2010. – 148 с.

27. Колбовский Е. Ю. Ландшафтное планирование — М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 336 с.

28. Колодин К.И. Формообразование объектов загородной среды : учебное пособие для вузов. – М. : Архитектура-С, 2004. – 256 с.

29. Король Г.О., Труш Ю.Т., Акімова Т.В. Облік у фермерських господарствах : Навчальний посібник. – Дніпро : НМетАУ, 2017. – 139 с.

30. Кравчуновська Т.С. Комплексна реконструкція житлової забудови організаційно-технологічні аспекти – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2010. – 230 с.

31. Крижановская Н.Я. Основы ландшафтного дизайна : Учебник – Ростов н/Д : Феникс, 2015. – 204 с.

32. Ландшафтное планирование : принципы, методы, европейский и российский опыт. — Иркутск : Изд-во Института географии СО РАН, 2002. — 141 с.

33. Лоїк Г.К., Тарасюк І.Г., Степанюк А.В., Смолярчук М.В. Розпланування та забудова території сільських населених пунктів і фермерських господарств: навч. посіб. – К. : Арістей, 2009. – 344 с.

34. Мельников С.В. Технологическое оборудование животноводческих ферм и комплексов. – М. : Агропромиздат, 1985. – 280 с.

35. Михайлов В.С. Основы построения и проектирования. – Київ : Вища школа, 1984. – 392 с.

36. Мурусидзе Д.Н., Ерохина Л.П., Виноградов П.Н. Проектно-технологические решения по производству продукции свиноводства, овцеводства и птицеводства на малых фермах : Учеб. пособие. – М. : Центр, 2008. – 456 с.

37. Опарин Р.Ю. Применение методов статистической экстраполяции при планировании ремонтов зданий / Жилищное строительство. – 2007. – № 12. – С. 16-17.

38. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. За ред. Л.Я. Зрібняка, М.М. Ільчука. – К. : ЗАТ «Нічлава», 2004. – 304 с.

39. Отраслевые строительные нормы. Нормы освещения сельскохозяйственных предприятий, зданий и сооружений. – М. : Минсельхоз, 2014. – 162 с.

40. Павленко Л.Г. Ландшафтное проектирование – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 192 с.

41. Підприємницька діяльність та агробізнес. Підручник / За ред. М.М. Ільчука, Т.Д. Іщенко. – К. : Вища освіта, 2016. – 543 с.

42. Планування і забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств. – К. : Державний комітет України у справах містобудування і архітектури, 1997. – 270 с.

43. Планування і забудова територій» . [Електронний ресурс] . – Режим доступу https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802http://dbn.at

44. Прина Ф. Архитектура. Элементы, формы, материалы. – М. : Омега, 2010. – 384 с.

45. Проектування механізованих технологічних процесів тваринницьких підприємств : Навч. посіб. / І.І. Ревенко, В.Д. Роговий, В.І. Кравчук та ін. – К. : Урожай, 1999. – 192 с.

46. Сингаївська О.І., Соціально-планувальні аспекти проектування, реконструкції та благоустрою сельбищних територій. / Містобудування та територіальне планування : Наук.-техн. зб. – К. : КНУБА, 2011. – Вип. 40. У 2 ч. – Ч. 2. – С. 328-339.

47. Смоляр И.М. Экологические основы архитектурного проектирования – М. : Академия, 2010. – 157 с.

48. Снітинський В.В., Сявавко М.С., Сохнич А.Я. Землекористування та екологія: системи підтримки прийняття рішень. – Львів : Укр. технології, 2002. –

580 с.

49. Сохнич А.Я. Мониторинг земель : Навч. посібник. – Львів : Львів. держ. аграр. ун-т, 1997. – 131 с.

50. Сычева А.В. Архитектурно-ландшафтная среда Минск : Высшая школа, 1982. – 158 с.

51. Сычева А.В. Архитектурно-ландшафтные проблемы преобразования и охраны окружающей среды : автореф. дис... д-ра архит. / А.В. Сычева. – Ленинград : ЛИСИ, 1981. – 45 с.

52. Сычева А.В. Ландшафтный дизайн / А.В. Сычева, П.П. Титова. – Минск : Высшая школа, 2004. – 127 с.

53. Тістол Н.В. Концептуальний підхід до оцінки якості житлового середовища з використанням інформаційних технологій / Управління розвитком складних систем – Вип. 13, 2013. – С. 130-135.

54. Товченко В.И. Модели и алгоритмы управления строительным производством – К. : Вища школа, 1991. – 149 с.

55. Ушацкий С.А. Выбор оптимальных решений в управлении строительством / С. А. Ушацкий. – К. :Будівельник, 1998. – 200 с.

56. Фамуляк Я., Черняк І. Функціональне зонування території селянських (фермерських) господарств / Вісник Львівського державного аграрного університету. – Львів, 1996. – С. 30-40.

57. Федоренко И.Я., Садов В.В. Технология и оборудование в животноводстве. – СПб.; М.; Краснодар, 2012. – 548 с.

58. Хурайбердыев Н.Р., Мирзоянц Ю.А. Проектирование поточных технологических линий в животноводстве. – Ашхабад : ТСХИ, 2009. – 320 с.

59. Черняк І., Франків Л. Вплив структуроформуючих чинників на архітектурно-планувальний розвиток фермерських господарств. Вісник Львівського державного аграрного університету: архітектура та сільськогосподарське будівництво: зб. наук. пр. ЛДАУ. – Львів, 1996. – С. 25-29.